

Lunds kommun
Kommunkontoret

kommunkontoret@lund.se

Synpunkter på

LundaEko III, Lunds kommuns program för ekologiskt hållbar utveckling 2021–2030

Remissversion 2020-09-16

Diarienummer: KS2019/0202

Sammanfattning

Lunds Naturskyddsförening, LNF, anser att det är både välkommet och nödvändigt med en policy för hållbar utveckling, men att det dokument som är på remiss har stora brister. Trots ett tappert försök lyckas inte detta dokument förmedla allvaret i situationen. Det förlorar sig i detaljer och måtambitioner utan att våga ta tag i de svåra styrmedlen för att få till förändringar och påverka kommunens invånare till ett mer hållbart liv.

Bakgrund

Läget för klimatet är prekärt. Den globala medeltemperaturen kommer med största sannolikhet att nå 1,5 grader över förindustriell nivå runt år 2040. Det verkar i dag högst osannolikt att världens länder ska kunna minska sina utsläpp så fort att ens en uppvärmning till två grader kan undvikas.

Följderna av en global uppvärmning till närmare två grader beskrivs målande i IPCCs 1,5-gradersapprott häromåret. För Lunds del kan man vänta sig bl a förändrade mönster för nederbörd och torka. Dessa och andra lokala effekter går dock troligen att planera för och anpassa sig till. Värre är den påverkan som den globala uppvärmningen kan väntas få på världens livsmedelsförsörjning och handel, och på dess ekonomiska och politiska stabilitet.

Hållbar utveckling eller tillväxt?

I inledningen till remissdokumentet anges att kommunens arbete för hållbar utveckling utgår från Brundtlandkommissionens definition av detta begrepp. Enligt denna definition är hållbar utveckling "en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov".

Brundtlandkommissionens definition är dock inte oomstridd. Frågan är om utveckling alls kan vara hållbar, eftersom den verkar leda till en ständigt växande utarmning av jordens resurser.

LNF kan möjligen acceptera att det kan finnas hållbar utveckling i någon mening, men vi tror inte att det i längden finns en hållbar tillväxt. I en begränsad värld är det inte möjligt med tillväxt för evigt. Gränserna för vad jorden tål blir alltmer uppenbara i form av klimatförändringar, utrotning av arter, övergödning av sjöar och hav etcetera.

- LNF anser därför att rubriken på punkt 1.1 inte bör vara Hållbar tillväxt utan **Hållbar utveckling**.

Faktaunderlag och mätbarhet

Faktaunderlaget är alldeles för svagt vad gäller tillståndet för miljön i Lund. Här hade behövts dels en kort redovisning av vad som uppnåtts under LundaEko II, dels mer faktabakgrund om utgångsläget och beräkningsmetoderna för de olika indikatorer man vill mäta. Detta saknas vid de allra flesta delmål, förutom mål 1.7 om minskning av avfall och ökat återbruk, där det finns en tydlig beräkningsmodell och ett definierat nuläge. Detta bör utgöra en "mall" för samtliga delmål.

Många av de indikatorer som föreslås är dessutom nya och inte nog specificerade. Det framgår inte var, hur och hur ofta de ska mätas, vilka mått som gäller, t.ex. volymer eller kostnader, eller om det finns något uppmätt startvärde.

- LNF efterlyser en tydligare **faktabakgrund om nuläget** för alla angivna delmål samt en beskrivning av **beräkningsmetoderna** för de indikatorer som ska ange om målen nås. Utan en klar faktakoppling för varje delmål och etappmål blir det oklart för de ansvariga styrelserna och nämnderna vilka uppdrag som delas ut. Det blir också svårt för remissinstanserna att lämna synpunkter på mål och medel, vilket gör att en ny remissomgång med omarbetade och kompletterade handlingar kan behövas.

Hur ska målen nås?

Förslaget till LundaEko III är mycket vagt när det gäller hur målen ska nås. Det står att kommunens nämnder och styrelser är ansvariga för att målen nås, men dessa har inte full rådighet över alla mål, t.ex. inte över utsläppen av växthusgaser ur ett konsumtionsperspektiv. LundaEko III använder därför två symboler, en för områden där kommunen har i princip full rådighet och en för områden som kräver ett samarbete med bland annat invånare, företag och andra organisationer i kommunen.

Detta innebär en delegation: kommunen förväntas ta initiativet till ett sådant samarbete. Men för att en delegation ska fungera krävs att den som får delegationen har tillräckliga kunskaper, tillräckligt med pengar och rätt att fatta beslut.

Eftersom kommunens nämnder och styrelser är ansvariga för att genomföra programmet, så måste alla nämnder och styrelser satsa tid, pengar, kompetens-utveckling och sannolikt nya tjänster på genomförandet. LNF tror inte det räcker att bara hoppas att nämnder och styrelser ska beakta målen och delmålen i LundaEko III, utan anser att det krävs en tydligare skrivning på denna punkt.

Ett exempel här är transporter. Hur ska kommunen påverka invånarna så att utsläppen från transporter minskar väsentligt? När det gäller att få människor att gå, cykla och åka kollektivt i större utsträckning krävs det lokal påverkan.

Ett annat exempel kan hämtas från det prioriterade området Konsumtion och produktion. Texten kräver en mer eller mindre total omvandling av samhällets konsumtion och produktion före 2030. Det är uppenbart att detta kräver massor av nytänkande, produktutveckling och en annan form av upphandling, vilket i sin tur kräver kraftigt utökad arbetstid, många kurser för de anställda samt stor tillgång till specialister – sammanfattningsvis rejält utökade budgetar för ett antal förvaltningar.

- LNF vill se tydligt uttalade **strategier och medel för att påverka människor i en hållbar riktning** på det kommunala planet för att kunna uppfylla målen i punkt 3.1 och 3.2.
- LNF efterlyser också en kort redovisning av vad som uppnåtts under LundaEko II när det gäller **allmänhetens engagemang**, för att få en bakgrundsbild av nuläget i Lund.

Klimatmålen

Lunds klimatpolitiska råd konstaterar i 2020 års rapport att det behövs utsläppsminskningar i storleksordningen 7-8 % per år för att nå beslutade mål. Med hänsyn till att de globala minskningarna hittills uteblivit, samt IPCCs 1,5-gradersrapport, måste detta anses vara ett absolut minimum om Lund ska vara ett föredöme. Utsläppen från lundaborna måste snarare minska med tvåsiffriga procentsatser.

Rådet skriver: "För att nå utsläppsmålen för 2030 och 2050 måste utsläppen minska i snabbare takt och även inom områden där kommunen saknar direkt rådighet." Detta är en central punkt om LundaEko III ska kunna förverkligas och bli något mer än en förhoppningsfull önskan.

I LundaEko III nöjer sig kommunen med att som delmål ange nära nollutsläpp 2050. Det är sämre än Sveriges nationella mål, som anger att Sverige senast 2045 ska ha nettonollutsläpp, och även sämre än EU, vars aktuella förslag till klimatmål anger att EU ska vara klimatneutralt 2050. Ska Lund verkligen vara ledande inom hållbar utveckling, så behöver kommunens klimatmål skärpas ordentligt.

- LNF vill att kommunens **klimatmål** skärps. För att vara ett föredöme bör Lund ha mer långtgående mål än både EU och Sverige som helhet.

Koldioxidbudget

Ett sätt att skärpa klimatmålen är att räkna in konsumtionsbaserade utsläpp, vilket också föreslås i punkt 1.3. Det är dessutom nödvändigt att räkna alla utsläpp under samtliga år som programmet gäller och sätta ett mål för detta, en s k koldioxidbudget.

En sådan koldioxidbudget bör baseras på IPCCs 1.5-gradersrapport och även räkna in en rimlig klimaträttvisa, dvs att de rikare länderna som åstadkommit merparten av klimatproblemen också ska stå för merparten av kostnaderna. Forskaren Kevin Anderson har gjort ett svenskt exempel på en koldioxidbudget, som skulle kunna tjäna som utgångspunkt i arbetet.

Poängen med en koldioxidbudget är inte minst pedagogisk: den visar tydligt hur lite tid vi har och hur mycket som måste göras. Den kan därigenom göra arbetet med omställningen lättare, så att Lund kan göra allvar av sina intentioner av att vara ett föredöme.

- LNF vill att punkt **1.3 och 3.1** skrivs om till ett mål för en **koldioxidbudget** i en storleksordning som kan hämtas från ovan nämnda forskning. Det nuvarande målet i 1.3 om att minska de konsumtionsbaserade utsläppen till fem ton per innevånare är för svagt om man vill klara Parisavtalet och samtidigt vara ett föredöme.

Trafiken

Förslaget till LundaEko III har som mål att utsläppen av växthusgaser från transportsektorn ska minska med minst 90 procent mellan 2010 och 2030.

Lunds klimatpolitiska råd konstaterar att trafiken har en nyckelroll om detta mål ska kunna nås. I vissa fall har kommunen direkt rådighet, som t.ex. när det gäller hanteringen av en ny av- och påfart till E22 vid Idéon. Det klimatpolitiska rådet är kritiskt till det beslut om utbyggnad som tagits i frågan. Här borde LundaEko III poängtera att Lunds kommun måste vara beredd att ompröva denna typ av beslut om klimatmålen ska kunna nås.

Lunds klimatpolitiska råd konstaterar också att det krävs kraftfulla satsningar på kollektivtrafik, cykel och gång för att nå klimatmålen. Enligt rådet behöver kommunen i sitt framtida transportarbete begränsa framkomligheten med bil för att minska utsläppen, samtidigt som satsningarna på kollektivtrafik, cykel och gång utvecklas och förstärks kraftfullt.

Det klimatpolitiska rådets uttalanden tyder på att planeringen i Lund visserligen försöker öka resandet med kollektivtrafik, cykel och gång, men inte vill ta till några kraftfulla åtgärder för att minska privatbilismen. Det är ändå enligt den samlade trafikforskningen en minskad privatbilism som behövs för att målen ska nås – det räcker inte med ny teknik, mer biobränslen och mer eldrift.

- LundaEko behöver kompletteras med ett direktiv för att aktivt arbeta för en **minskad biltrafik** både i staden och i halvexterna lägen.

- Det behövs en **ny cykelstrategi** som tar tag i den problematiska planering som nämns av det klimatpolitiska rådet (s 19).
- Lunds kommun behöver mer aktivt arbeta med att **påverka medborgarnas val av färdmedel**.

Byggandets klimatpåverkan

Byggande av olika slag står för en stor del av de svenska utsläppen av växthusgaser. Byggnaders klimatpåverkan under själva byggandet är dessutom lika stor som klimatpåverkan under byggnadernas brukstid.

Med sina ambitioner att växa orsakar Lund mycket utsläpp från byggandet av bostadshus, anläggningar med mera. Kommunen har rådighet över sina egna byggen, men också en indirekt rådighet över övrigt byggande. Här har man möjlighet att dels vara restriktiv i alla utbyggnader, dels ställa kraftiga hållbarhetskrav på det byggande som ändå genomförs.

Denna möjlighet har kommunen hittills knappast utnyttjat, och den tas inte heller upp tillräckligt kraftfullt i LundaEko III. Nya anläggningars och byggnaders klimatpåverkan behandlas liksom övriga miljöaspekter i huvudsak övergripande (se t.ex. delmål 1.3 och 4.1), och för andra byggnader än bostäder och anläggningar finns inga direkta mål formulerade.

- LNF vill ha en skarpare skrivning i punkt **4.1**. Lunds kommun bör kräva klimatneutrala material vid allt byggande, oavsett vem som bygger, och även övriga delar av byggprocessen bör ha skarpa krav på reduktion av utsläppen. Målen bör sättas så att ett **klimat neutralt byggande** uppnås så snart som möjligt.

Biologisk mångfald

Den biologiska mångfalden är hotad av flera skäl. Ett är dagens jordbruksmetoder, med intensivodling, konstgödselanvändning och besprutning. Ett annat är klimatförändringarna, som riskerar att ge hotade djur- och växtarter sämre möjligheter, medan invasiva främmande arter kan bre ut sig.

- LNF vill därför att kommunen återinför ett ambitiöst mål om KRAV-märkta livsmedel på kommunens matserveringar. KRAV-odling är ett sätt att stödja den biologiska mångfalden, eftersom det på ekologiska gårdar finns betydligt fler arter av växter, fåglar och pollinerare.
- LNF vill ha tydligare formuleringar när det gäller att slå vakt om den **biologiska mångfalden**. Det gäller bl a hur förekomsten av invasiva främmande arter, rödlistade och fridlysta arter, hotade kärleväxter och samtliga Lunds ansvarsarter ska kartläggas och följas upp.
- Det gäller också att vidta kraftfulla åtgärder för att bekämpa invasiva främmande arter, att ta bort all onödig belysning som kan störa fridlysta fladdermöss och att skärpa kraven på stenbrottsverksamhetens negativa påverkan.

Avslutning

Lunds Naturskyddsförening ställer sig bakom Lunds klimatpolitiska råd i deras avslutande tre centrala rekommendationer:

- **Takten i klimatomställningen måste öka**, vilket kräver ambitiösa mål, kraftfulla insatser och samverkan inom flera områden, särskilt transportområdet och jordbruksområdet.
- Kommunen måste kraftfullt utveckla satsningarna på kollektivtrafik samt cykel- och gångtrafik och samtidigt minska framkomligheten med bil, för att **minska utsläppen från transportsektorn**.
- Kommunen bör **ta fram en lokal klimathandlingsplan**, för att kunna utveckla och tillämpa ett omdanande klimatarbete.

Det är bråttom!

För Lunds Naturskyddsförening

Tomas Björnsson, ordförande